

Hij, die zulk een last van toorn op zijn schouders neemt, moet God tegenover God zijn.

3. Er moet zijn een volkomen herstel van het verloren gegane en verdorvene, een volkomen genoegdoening voor de geleden schade; er moet een restitutio integra zijn. Ja, meer nog, het is niet voldoende dat het „debet” betaald wordt. Want dan zouden wij nog in onze armoede gebleven zijn.

Dat zou precies eender zijn als wanneer ik iemands schulden volledig betalen zou, maar hem niet terzelfder tijd ook schenken zou zoovele goederen of nog meerdere als hij verloren had.

Dan zou zijn schuld wel betaald zijn, maar al heeft hij nu geen schulden meer, leven kan hij ook niet!

De gerechtigheid en het leven moeten voor ons verworven en teruggebracht worden. En in zulk een overvloed, dat in deze weg van recht alle deugden en volkomenheden van God worden grootgemaakt. —

In Adam was alles tijdelijk.

Er moet een gehoorzaamheid, een gerechtigheid aanwezig zijn, welke van oneindige waarde is en waarvan God mij in het bezit stelt.

De gehoorzaamheid van Christus verheerlijkt God méér dan wanneer de wet door Adam en door ons niet zou overtreden zijn.

Nu hebben wij meer als wij hadden in Adam, voor de val. Omdat Christus onze waarachtige God en het eeuwige leven is, zoo is alles wat wij hebben, door onze gemeenschap met Christus, eeuwig: eeuwige gerechtigheid, eeuwig leven in Christus Jezus.

Ons leven is nu veel heerlijker dan dat van Adam of van de Engelen. —

1. Om de eeuwige toorn te dragen is de menselijke natuur van Christus door de Goddelijke natuur ondersteund.
2. Hier is geschied allerlei mededeeling van gaven, werkingen en eigenschappen der beide naturen.
3. Christus als Bondshoofd en Plaatsbekleeder heet: Immanuel, God met ons.
4. Daarom heeft alles wat Hij voor ons gedaan heeft een oneindige waarde, een eeuwige geldigheid en eeuwige werking.

DE CHRISTEN GELOOFT GODS BELOFTE.

VRAAG EN ANTWOORD 22.

Vraag: Wat is dan een Christen noodig te gelooven?

Antwoord: Al wat ons in het Evangelie beloofd wordt, hetwelk ons de Artikelen van ons algemeen en ongetwijfeld Christelijk Geloof in een hoofdsom leeren.

Wij lezen Hand. 13 : 32: „En wij verkondigen u de belofte, die tot de vaderen geschied is, dat namelijk God dezelve vervuld heeft aan ons, hunne kinderen, als Hij Jezus verwekt heeft”. Hieruit zien wij, dat de belofte van den Christus niet is voor de vaderen alleen, maar dat zij ook bestemd is voor hun kinderen en voor allen, die God uit alle volken, talen en natiën zou toebrengen. Opdat nu deze belofte aan de kinderen wordt overgeleverd, zoodat zij er voordeel en vrucht van hebben voor zichzelf, moest hun deze belofte verkondigd, gepredikt worden; gepredikt worden als een Evangelie, zoodat zij door deze prediking de belofte ontvingen, wanneer de Heilige Geest bij de prediking het geloof werkte. Dit zegt de Apostel hier nu niet, hij zegt alleen: *wij verkondigen u de belofte*. Hij zegt hier dus met andere woorden — want waartoe is anders de verkondiging? —: de belofte is voor u, zij is voor u en voor uw kinderen. En daarop laat hij volgen: „Dat namelijk God deze — t. w. de verlossing — *vervuld heeft aan ons, hunne kinderen*”. De gansche belofte nu bestaat daarin, dat Hij zegt: Gij zult een Held hebben, die den Satan, die u zoo vreeselijk kwelt, de kop zal vermorzelen. Gij zult een Koning hebben, die u wèl zal regeeren en die recht en gerechtigheid zal doen op aarde, en dus ook in uw hart. Gij zult een Heiland hebben, in wiens wonden gij genezing zult vinden en die u voorzeker van al uw zonden zal verlossen. Nu zult gij vragen: Waar hebben wij deze belofte? Wel, zij is uit Gods mond uitgegaan in het para-

dijs, vervolgens heeft Adam haar zijn kinderen bekend gemaakt. Zoo is dan de belofte gekomen tot de patriarchen, tot Mozes, David en de Profeten. Gij vindt deze belofte in Psalm 2. Nu zegt de Apostel, dat God deze belofte aan de kinderen vervuld heeft, *als Hij Jezus verwekt heeft*, d.i. als Hij Hem in hun midden heeft gesteld als hun Koning. Dit „verwekken” is een woord, waarmee men in het Hebreeuwsch wil zeggen: een koning, een helper verwekken en hem macht en eer geven. Als God de Vader dus in de tweede Psalm zegt: „Gij zijt Mijn Zoon, heden heb Ik U gegeneerd”, dan zegt Hij dit als Koning tot God den Zoon, tot Zijn Zoon, en zegt tot Hem: Voor de oogen van al Mijn vijanden en die Mijner Gemeente heb Ik U gegeneerd en zij zullen zien, dat Gij Mijn Zoon zijt en dat Ik U als Mijn Zoon zal handhaven, dus dat Gij Mijn eeuwige Zoon zijt en Gij zult bezitten een eeuwig Koninkrijk, een eeuwig volk en zult dit volk aanbrengen al Uw schatten, waarvan Gij, als Mijn Zoon, de eenige Erfgenaam zijt! Van dit handhaven van den Zoon spreekt Paulus verder, als hij zegt, dat deze Zoon wel de dood heeft ondergaan, maar dat dit geweest is, om alzo de dood ten dood te zijn en den armen zondaar ten leven en dat God de Vader, die Hem verwekt had als onzen Jezus, Hem ook zou opwekken van de dooden. Ditzelfde, zegt hij, vinden wij ook in de 16de Psalm en bij den Profeet Jesaja, met de woorden: „Ik zal u de weldadigheden Davids geven, die getrouw zijn”. Tenslotte werpt de Apostel het laatste vooroordeel der Joden omver, alsof de Heere Jezus de Wet zou hebben afgebroken en Zijn discipelen eveneens de Wet van Mozes te niet doen. Daar toont hij dan aan, dat dit niet zoo is, maar dat integendeel Jezus en Zijn Apostelen de Wet hebben opgericht door te leeren: hetgeen aan de Wet onmogelijk was, daar zij door het vleesch krachteloos was, dat heeft de Heere Jezus aangebracht. Daarom zegt hij: „Zoo zij u dan bekend, mannen broeders! dat door Dezen u vergeving der zonden verkondigd wordt. En dat van alles, waarvan gij niet kondt gerechtvaardigd worden door de Wet van Mozes”. U wordt dus de belofte verkondigd. Deze belofte is gekomen tot de aartsvaders en de Boeken van Mozes en de gansche Wet door wordt deze belofte gehandhaafd. En deze belofte is: vergeving der zonden en van alles, waarvan gij niet kondt gerechtvaardigd worden door de Wet van Mozes. Van dat alles verkondigen wij u kwijtschelding, aflaat, vergeving, zoodat gij nochtans rechtvaardig zijt, zoo gij gelooft in dezen Jezus, dien God u heeft verwekt.

Wij zijn zoo gewoon, om hetgeen wij leeren, aan te nemen, als ware het een bloote leer. Doch de leer der gerechtigheid en des levens is geen dor leerstuk, geen bloot dogma, maar zij is: belofte uit Gods mond, ons betuigd door de Apostelen en Profeten. Als wij dus lezen: door dezen hebt gij vergeving van zonden, door dezen hebt gij kwijtschelding van alles, waarvan gij door de Wet van Mozes niet kondt gerechtvaardigd worden, dan is dat, ja, een prediking, maar tevens een belofte: wie in dezen, dezen Jezus, dien God verwekt heeft, gelooft, die is rechtvaardig. Dat is niet maar een dor leerstuk of dogma, maar een belofte, uit de mond van dien God, voor wien wij toch eens moeten verschijnen en voor wien dan niets zal gelden, dan alleen wat uit Gods mond is uitgegaan.

Ik wenschte nu daarop uw aandacht te vestigen, dat de leer der waarheid, des levens en der gerechtigheid van ouds her in de Gereformeerde Kerk naar het Woord Gods en de prediking der Apostelen is beschouwd als *een belofte*. Ik verzoek daarvoor in het bijzonder uw aandacht. Wat ik u zal mededeelen, is oud. Want ik zeg, het is de leer der Gereformeerde Kerk, dus der Christelijke Kerk van alle eeuwen. En toch is het in zoo verre nieuw, als het oude door de gewoonte niet meer onze aandacht trekt. Ik zeide: wat wij leer noemen, is belofte uit Gods mond. Wie in Hem gelooft, is rechtvaardig! In Hem is vergeving van zonden, kwijtschelding en rechtvaardiging van al hetgeen, waarvan wij door de Wet van Mozes niet gerechtvaardigd kunnen worden! Dat is belofte, ik herhaal het: belofte. Doch niet een belofte, die gegrond is op onze werken, op onze verdienste, niet zulk een, die zegt: „Als gij dit of dat hebt gedaan, dan zult gij dit of dat hebben”, maar het is een belofte voor het gansche leven tegen onze groote dood. Een belofte in onze vreeselijke armoede en hulpeloosheid, dat God de Heere voorzien zal in al onze nooden en behoeften. Nu vraagt onze Catechismus in de 59ste vraag: „Maar wat baat het u nu, dat gij dit alles gelooft?”. Namelijk alles, wat gij te voren hebt gezegd, wat gij belijdt volgens de Catechismus. „Wat baat het u, dat gij dit alles gelooft?” alles — om het nog eens samen te vatten — van God den Vader, van God den Zoon, van God de Heilige Geest, en van Zijn genade, Zijn voorzienigheid, van de weldaad van Christus, van de zegen des Heiligen Geestes. En het antwoord luidt: „Dat ik in Christus voor God rechtvaardig ben”. Dat is het eerste deel. En dan het andere deel, dat daarop volgt: „en een erfgenaam des eeuwigen levens”.

Hier hebt gij uzelf eerlijk de vraag voor te leggen: Is dat waar?

„Ik geloof dit alles. Ja, wat ik geleerd heb, de Catechismus, dat geloof ik alles. Maar ben ik nu daardoor voor God rechtvaardig en een erfgenaam des eeuwigen levens? Dat vat ik niet. Ik zou zeggen, dan moet ik dit toch eerst *gevoelen!*” Dat wij bij dit punt blijven staan, komt, omdat wij het woord „gelooven” in de vraag: „Wat baat het u nu, dat gij dit alles gelooft?” — omdat wij dit „gelooven” gelijk stellen met: „voor waar houden”. En steeds vergeten, dat hetgeen wij gelooven niet van ons komt, maar dat alles buiten ons om voor ons is tot stand gebracht. En dat alles, wat wij gelooven, geen dorre leer is, maar belofte. Dat blijkt o.a. ook uit hetgeen de Apostel in Hand. 13 zegt: „Wij verkondigen u de belofte”.

Laat mij u dit nog nader uiteenzetten aan de hand van de 22ste vraag van onze Catechismus. Het is den Christen *noodig te gelooven!* Dat wij dit goed verstaan: noodig te gelooven, in zijn hart en in zijn geweten, opdat hij het dan als Christen in toepassing brengt in zijn leven en onder de menschen. Want een Christen is door God gemaakt tot profeet, om de Naam van den Heere Jezus te belijden, — tot priester, om zichzelf voor God den Heere te stellen als een welbehaaglijke offerande met zijn lichaam en met zijn wandel, — en tot koning, om met een goed geweten, dat dus gewasschen is in het bloed van Jezus Christus, tegen zonde, duivel en dood, die hem voortdurend als ongedierte op het lijf vallen, moedig te strijden. — Wat moet nu zulk een Christen gelooven? Het Antwoord luidt: *Al wat ons in het Evangelie beloofd wordt.* „In het Evangelie” —, d.i. in het gansche Woord, dat als een Evangelie tegen alle veroordeeling der Wet voor ons openligt. Alles dus, wat ons in het Evangelie beloofd wordt van Gods wege, door Gods mond, geschreven in Zijn Boek, dat alles, wat God beloofd heeft, moet een Christen gelooven, d.w.z.: dat mag hij gelooven.

Dit „alles” nu vat, ja wat niet al, samen. Daaraan komt, zoo te zeggen, geen einde. Nu komt de Catechismus en schrijft: „*Al wat ons de Artikelen van ons algemeen en ongetwijfeld Christelijk Geloof in één hoofdsom leeren*”. Zoo vraag ik dan: Wat zijn de Artikelen van het Christelijk Geloof? Het zijn òf artikelen, die bloot op het papier staan, bloote dogma's, leerstellingen, waarvan men het nut niet weet, — òf het zijn alle beloften, als het ware een echo van Gods belofte. Wij hebben met God te doen, hebben God verantwoording te doen. Wat wij toch leven, dat leven wij door Hem en dat zullen wij leven tot Hem. Wij hangen geheel van Hem af, kunnen geen oogen-

blik bestaan buiten Hem, zijn zóó door en door zondaars, dat al wat in en aan ons is, ook tegenover alles, wat God aan ons doet, ons aanklaagt en veroordeelt. Hier is geen staan in eigen kracht, in eigen wijsheid of in eigen werken, al wilt gij het ook werken des geloofs noemen. Zoo staat de mensch, — en zoo ligt hij op de grond. Zoo ziet hij, — en zoo is hij blind. Zoo heeft hij een overwinning behaald, — en zoo ligt hij weer terneder. Alles had Adam in het paradijs, alles van God, in God en door God. Er staat: hij was geschapen in Gods beeld. Naar het inwendige had hij gerechtigheid en heiligheid en naar het uitwendige alle heerschappij. *Eén ding ontbrak hem.* En dat was: hij was van deze gansche gelukzaligheid niet zeker, alles hing er van af, of niet een sluw en listig vijand en bedrieger hem van al wat hij had berooven zou. Alles hing er van af, of hij dezen listigen bedrieger dadelijk zou doorzien en hem met het Woord zou afwijzen, of hij in de gehoorzaamheid der werken zou blijven. Nu, dat was toch vreeselijk. Alles te hebben, doch zonder zekerheid van het alles te behouden, aangezien het namelijk van den mensch afhing, of hij 's vijands list zou doorzien en in de gehoorzaamheid der werken zou blijven. Adam viel, en nu — bedenken wij het toch — is hierbeneden alles slijk, strijd, tranen, bloed, hartstochten, vreeselijk verderf, onpeilbare ellende, allerlei lichamelijke krankheden, allerlei aanvechtingen des duivels, en eindelijk — een treurige toestand —: daar ligt de mensch in de doodkist en wordt naar het graf gedragen. Nu ziet men van de hemel en van alle heerlijkheid na dit leven niets. Er zijn schoone oogenblikken in dit leven, er zijn schoone bloemen in dit leven, er is dikwijls zeer veel genot, — maar waaraan knaagt de worm niet? God is hoog boven ons menschen verheven en deze God is het, die om onze zonde Zijn heerlijkheid van ons heeft moeten nemen en Zijn vloek op ons heeft moeten leggen. En God nu, die ons alzo heeft moeten vervloeken en verdoemen en van Zijn Aangezicht verstooten, — deze zelfde God toont ons onverwacht Zijn ontferming, geeft Zijn Zoon als den Zoon des menschen. En nu zegt Hij tot hem, die voor Zijn Woord beeft, voor Zijn Woord wegzinkt in zijn ongeluk en zijn ondergang: Ik heb u toch lief, Ik ontferm Mij over u, Ik wil u tot een God zijn en gij zult Mijn kind zijn. Ik wil u een Vader zijn, een Vader, die alles vermag, een almachtig Vader. Dat Ik hemel en aarde heb gemaakt, is u een teeken en onderpand, dat Ik alles voor u kan tot stand brengen, dat Ik alles voor u wil en zal tot stand brengen. Niets zal u schaden, uw zonde niet, de ellende niet,

de dood niet, maar alles wil Ik met een Vaderlijke hand ten beste keeren. Dat kan Ik doen en dat wil Ik doen! En nu hoor verder: gij zijt een verloren kind, geheel en al. Ik zie u liggen in uw bloed, gij zult echter toch geen prooi des doods zijn, maar: daar hebt gij Mijn Zoon, Mijn Eeniggeborene, Hem geef Ik u tot een Heere. Hem laat Ik ontvangen worden van de Heilige Geest, opdat Hij uw volkomen Borg zij, uw onbevlekt, schuldeloos Lam. Hij komt en wordt geboren uit een maagd en neemt alzoo de gansche erfzonde, waarin gij ontvangen en geboren zijt, van u af op zich. Hem zal Ik voor u aan het hout laten nagelen met al uw zonden aan Zijn lichaam en dan wordt gij, d.i. uw oude mensch, in en met Hem op het hout verbrand. Gij zult niet sterven, en toch zult gij sterven, gij zult sterven in het sterven van Mijn Zoon, en Hij, en gij met Hem, begraven worden, zoodat gij moogt belijden:

Al wat ik heb misdreven,
Is in Uw graf gebleven.
Gij hadt het meegenomen,
Van daar zal 't niet meer komen.

Vrees niet de smaadheid van Christus! Vrees niet, om met uw bloed te onderteekenen, o Mijn kind, dat gij de eeuwige dood hebt verdiend! Vrees niet, te bekennen, dat gij geen penning hebt, om te betalen, beken uw dood, sterf met Hem! Sterf alzoo, dat gij voor Mij belijdt: met al mijn tranen, met al mijn voornemens, met al mijn ijver vermag ik niets, ik kan het heir van duivelen en geestelijke boosheden in de lucht, dat mij omzwermt als millioenen vliegen, niet van mij afhouden; ik vermag den duivel geen haar te krenken, ik vermag niets, ik ben niet in staat, om de dood onder de oogen te zien, ik kan niet vertrouwen, niet gelooven. Vrees niet, dat te belijden en houd u aan het kruis, houd u aan Jezus' bloed zonder meer. — „Maar dat is mij een hellevaart, als ik niets heb dan zonden en de donder van Sinaï achter mij hoor, en ik niets dan duisternis voor oogen heb!” — Zing gij met uw Borg de 16de Psalm: Opstaan, — verblijdt u niet, mijn vijanden, al lig ik ook op de grond! — Opstaan zal ik toch! God heeft beloofd: Mijn Heilige zal de verderving niet zien! Meer nog, Mijn kind: gij komt niet alleen met Hem uit het graf te voorschijn, maar Ik wil ook alzoo voor u zorgen, dat, hoewel gij hierbeneden op aarde zijt, Ik u nochtans in de hemel heb. Daarvoor neem Ik u op in het lichaam van Mijn lieven Zoon en als Hij ten hemel vaart, heb

Ik ook u reeds in de hemel en zend Ik u de Heilige Geest tot een tegenpand, opdat gij in uw nood, in de angst van uw ziel, in uw nacht en in uw dood niet vertwijfelt, maar verbeidt, Hem, die zal wederkomen, om te oordeelen de levenden en de dooden. Wanhoop niet, als gij niet weet, hoe gij aan goede werken zult komen, daar gij niets dan een gebroken ding, niets dan een gebroken Verbond aan uw voeten ziet liggen. Wees niet verlegen, als gij niet weet, hoe gij genoeg geld zult krijgen, om met God en met eere door de wereld te komen, hoewel gij schuldbrief op schuldbrief voor uw oogen hebt en ze niet kunt betalen! Wees niet verlegen, hoe gij naar de inwendige mensch zult worden toegerust —: Mijn Geest wil Ik u geven, die gaat uit van Mij, den Vader en van Mijn Zoon, en komt in uw hart. Hij zal u troosten, u helpen, voor u bidden, als gij niet bidden kunt en zal u nabij blijven.

En voorts zult gij hierbeneden gewis een groote familie hebben van enkel broeders en zusters. Gij behoeft die niet allen te zien en te kennen, maar als gij er een van ontmoet, dan zult gij zien, dat zij allen dezelfde taal spreken, zooals zij die op de dag hunner geboorte hebben geleerd en dat is voorwaar een schoone taal, welke de wereld niet kent, — en allen zingen hetzelfde lied: „Het Lam heeft het gedaan!”

„Ik zal u ook bewaren voor de poorten der hel en het waterbad zal in uw midden blijven, namelijk de vergeving der zonden! Hebt goeden moed, ook uw vleesch zal Ik opwekken ten laatsten dage, zoodat er geen klauw van u zal achterblijven, — en dan, en dan: het eeuwige leven!”

Ziet, zoo zijn de Artikelen van het Christelijk Geloof enkel beloften, beloften voor u en voor uw kinderen, voor het tijdelijke en het eeuwige leven.

Amen.

HET EENVOUDIGE.

VRAAG EN ANTWOORD 22.

De Gemeente van Christus heeft een geloofsbelijdenis, zooals er geen tweede bestaat. Er is in de wereld allerlei geloof, men heeft allerlei evangelie, hier een Jezus en daar een Jezus, hier geest en daar geest. Het gaat hier dus om het ware en juiste, dat de kinderen kunnen verstaan en waarop de ouden van hier gaan. Het gaat hier om hetgeen wij lezen in de 22ste vraag van de Heidelbergsche Catechismus: *Wat is een Christen noodig te gelooven?* Dit is: wat moet hij hebben, zonder hetwelk hij niet kan zalig worden? Waaraan moet hij zich onvoorwaardelijk houden? Waarvan zich tot geen prijs laten afbrengen? Wat moet dus bij hem zoo onbeweeglijk staan als zon en maan? „Wat is een Christen noodig te gelooven?” wil derhalve zeggen: Of — óf! Dat heeft hij te gelooven, of hij is verloren! Daarvan mag hij ook zelfs niet een' tittel of jota afwijken. Het antwoord op de vraag luidt: *Al wat ons in het Evangelie — geopenbaard wordt? — neen, er staat wat anders —: wat ons in het Evangelie beloofd wordt.* Zoo komt dan de vraag tot den eenvoudige, tot den hooggeleerde, tot den een zoowel als tot den ander: Wat is u in het Evangelie *beloofd?* Daarop antwoorden wij dan: „Ik geloof in God, den Vader, den Almachtige, Schepper des hemels en der aarde. En in Jezus Christus, Zijn eeniggeboren Zoon, onzen Heere; die ontvangen is van den Heiligen Geest, geboren uit de maagd Maria; die geleden heeft onder Pontius Pilatus, is gekruisigd, gestorven en begraven, nedergedaald ter helle, ten derden dage wederom opgestaan van de dooden, opgevaren ten hemel, zittende ter Rechterhand Gods, des almachtigen Vaders, van waar Hij komen zal, om te oordeelen de levenden en de dooden. Ik geloof in den Heiligen Geest. Ik geloof ééne heilige, algemeene, Christelijke Kerk, de gemeenschap der heiligen, vergeving der zonden, wederopstanding des vleesches en een eeuwig leven”.

Dit alles, dat door ons de Artikelen van het Christelijk Geloof genoemd wordt, zijn beloften, zooals wij die ook bij de Heilige Doop hooren, als wij uit het Formulier vernemen, dat, als wij gedoopt worden in de Naam des Vaders, Hij ons als met een zichtbare eed betuigt, dat de God en Vader onzes Heeren Jezus Christus onze Vader en de Vader van ons zaad wil zijn. Dat, als wij in de Naam des Zoons gedoopt worden, Hij ons belooft, dat al wat Hij, de Zoon Gods, gedaan en geleden heeft, ons eigendom is. En dat, als wij in de Naam des Heiligen Geestes gedoopt worden, ons beloofd wordt, dat de Heilige Geest onze Leeraar en Trooster en die onzer kinderen wil zijn tot in eeuwigheid. Dat zijn dus alles beloften. — O, laat mij het u toch op het hart binden! Als wij, of een engel uit de hemel, zegt Paulus, u een ander evangelie brengen dan dit, die zij vervloekt! (Gal. 1 : 8). Wij, of een engel uit de hemel? Ja, wij, wij Apostelen, wij predikers der gerechtigheid, wij zeggen u: Blijft bij deze Artikelen van het Christelijk Geloof, blijft bij dit eenvoudige, gij kunt hier niet te eenvoudig zijn in uw geloof, blijft daarbij. En al zouden wij u een andere belofte brengen, zoo zijn wij vervloekt! Wij, of een engel uit de hemel? Een engel? Kan dan een engel een ander evangelie verkondigen? Laat mij eerst vragen: Is er een ander evangelie? In waarheid niet, maar er zijn wel wassen beelden in de wereld, die levende menschen moeten voorstellen en waarvan men werkelijk zou gelooven, dat zij leefden. In deze zin kan men zeggen, dat er tweeërlei evangelie is: een Evangelie, dat waar is en een evangelie, dat valsch is. Het ware Evangelie mag menigeeen wat scherp voorkomen, want het is reine wijn, voor den kranke ingeschonken. Het valsche evangelie is zoet als vervalschte wijn, zoet op de tong, doch voor een zieke deugt het niet, het is hem als vergif, een kunstig namaaksel, geen natuurwijn. Het valsche evangelie heeft, — ja, hoeveel vrienden wel? De gansche wereld. Niemand ter wereld zal het valsche evangelie verwerpen. Maar het ware Evangelie heeft weinig vrienden. Waarom? Het is te eenvoudig, veel te eenvoudig! Waar het ware Evangelie komt, daar heeft de mensch niets dan een: Ik geloof, ik stel mijn vertrouwen daar en daar op! Verder heb ik niets te zeggen, te eischen of in te brengen, ik heb er niets toe bijgedragen, het zijn enkel weldaden van Boven. Het is toch niet de mensch, die hemel en aarde gemaakt heeft! Het is toch niet de mensch, die zich als Vader openbaart en u leert bidden: „Onze Vader, die in de hemelen zijt!” Gij zijt toch niet ontvangen van de Heilige Geest en uit

de maagd Maria als het Heilige geboren, daar gij integendeel in zonde en ongerechtigheid ontvangen en geboren zijt! Gij hebt ook niet voor anderen geleden! Niemand onzer is toch voor anderen gestorven, opgestaan en ten hemel gevaren! Niemand onzer zit ter Rechterhand Gods, niemand onzer zal eens oordeelen de levenden en de dooden. Wij zijn toch niet de Heilige Geest! Ach, integendeel, wat hebben wij voor een geest en wat voor geesten zijn wij! Wij bouwen toch de Kerk niet! Wij doen toch geen kinderen geboren worden en hebben de Heilige Doop niet ingesteld! Of hebben wij het geloof gewerkt, om van deze jonge en kleine kinderen, die zoo verkeerd en verdraaid zijn, die zulke dwingelanden kunnen zijn, te zeggen: „Zij zijn in het Verbond der genade, zij zijn in Gods Rijk”? Is er iemand onder ons, die zichzelf de zonde kan vergeven, zonder zichzelf te bedriegen? Of die anderen vergeving van zonden kan schenken, doordien hij zijn bloed voor hen vergoot? Zou hij de dooden kunnen doen opstaan? Zij zouden dan allen wel in de graven blijven liggen! Of kan een van ons het eeuwige leven geven?

Maar zie, wij zijn zoo gewoon, deze dingen te hooren, zoodat zij ons te alledaagsch zijn en niet meer onze aandacht trekken. Het moet iets vreemds zijn, iets pikants, iets nieuws, diepzinnigs, of buitengewoons. Dat is dan treffend en meeslepend. Dit toch is zeer algemeen! Er zijn tegenwoordig geheele landen, waar de kinderen deze Artikelen van het Christelijk Geloof niet meer leeren en opzeggen. Overigens, wien onzer komt het in de zin, om te denken: Dat kind daar, dat jonge kind, is Gods kind, is het eigendom van den Heere Jezus, met Zijn bloed gekocht, en Hij heeft dat *in de Heilige Doop* aan het kind laten verzegelen?! Neen, wij denken veeleer: Het kind is des duivels. Ja, het is wel mijn lief zoontje, mijn lief dochttertje, maar het is toch vol van de wereld, vol zonde en ongerechtigheid, het moet eerst bekeerd worden. En dat is een moeilijk ding, dat zullen wij aan den dominee overlaten en eens zien, wat er van wordt! Dat komt, doordat wij de beloften van het Evangelie zoo alledaagsch vinden. Zeg mij toch, wat krijgt een kindje, zoodra het in de wereld komt? Zijn het niet doeken, kousjes, kleertjes, die het kind worden aangetrokken? Zijn dat geen beloften voor dit leven? En als nu God aan de moeder verstand geeft, om het kind aan te trekken, wat voor dit leven noodig is, zal de Heere God dan in het geestelijke anders doen, zal Hij het kind groot laten worden zonder melk? Het kind en de melk zijn toch niet te scheiden! Zoo is het leven verbonden

met de waarheid, met de waarheid der leer en zonder de waarheid der leer blijft er niets in het leven, maar sterft alles, het sterft de geestelijke dood. — Hoe zal ik nu deze dood ontgaan? Antwoord: welnu, wat is een Christen noodig te gelooven? Blijf bij hetgeen in het Evangelie beloofd wordt en waarvan gij een beeld hebt in de Twaalf Artikelen van het Christelijk Geloof, zoodat gij u steeds voorstelt: Wat is God de Vader? Wat is God de Zoon? Wat is God de Heilige Geest? Wat heeft Hij voor mij en aan mij gedaan? Zoek het toch niet in of bij uzelf, dat gij het leven hebt of tot het leven komt, dat gij deel hebt aan het eeuwige leven. Zoek dat in hetgeen u met de moedermelk is ingegeven, in de eenvoudige, zuivere evangelische waarheid. Zeg niet tot het kind: „Dat is het uwe, *als* gij dit of dat hebt, *als* gij u bekeert”, maar zeg het: „Dat is het uwe, dat is uw Heere Jezus, dat is uw God en Vader!” — „Maar ik zie niets aan het kind!” — Ja, ik zie aan mijzelf ook niets, en ik denk, dat *gij* aan *uzelf* ook niets ziet! Bezie uzelf toch, is niet al wat aan u is dood? Niet alles zonde en verkeerdheid? Is niet alles ondank, twijfel en ongeloof? Komt dat niet alles daarvandaan, dat gij altijd gaat naar uw eigen kast en daar de hemel wilt zoeken, — dat gij gaat naar de kist, die gij van uw moeder hebt en daar onder de oude afgedankte kleeren uw bruiloftskleed zoekt! Niet alzo! in de leer is het gelegen, in Gods waarheid! — „Ja maar, hoe staat het dan met de Heilige Geest?” Ach, laat die vraag rusten, — maar gij, als gij dorst hebt, drink gezond, koel water en zie, of uw geest niet wederkeert! Drink, als gij vermoeid en geheel uitgeput zijt, een dronk wijn en zie, of uw geest niet weder tot u komt. Gij kunt geen wijn krijgen zonder flesch of vat, er moet iets zijn, dat de wijn houdt. En dat is de leer: al wat ons in het Evangelie beloofd wordt, *hetgeen ons de Artikelen van ons algemeen en ongetroefd Christelijk Geloof in een hoofdsom leeren*. Waar deze leer gehandhaafd wordt, daar zal voorzeker de Geest niet uitblijven, maar van binnen troosten en zeggen: Mijn kind, dat is waarachtig waar, verlaat u daarop! Wat is een Christen noodig te gelooven? Om u aan te toonen, hoe noodig het een Christen is, wil ik u iets verhalen. — Eens moest een Profeet uit Juda tot den koning van Israël gaan en hem zeggen, dat de Heere God hem en het land zou straffen om zijn afgodendienst. Alzo sprak hij tegen het altaar door het Woord des Heeren: „Altaar, altaar! zoo zegt de Heere: Zie, een zoon zal aan het huis van David geboren worden, wiens naam zal zijn Josia. Die zal op u offeren de priesteren der hoog-

ten, die op u rooken en men zal menschenbeenderen op u verbranden". „En hij gaf", lezen wij verder, „ten zelve dage een wonderteeken, zeggende: Dit is dat wonderteeken, waarvan de Heere gesproken heeft: ziet, het altaar zal vaneengescheurd en de asch, die daarop is, afgestort worden" (1 Kon. 13) — de Artikelen des Christelijken Geloofs echter zullen nooit vaneengescheurd worden). De koning beval den man Gods te grijpen; doch toen hij de hand naar hem uitstreckte, verdorde zij, dat hij ze niet weder naar zich toe trekken kon. Toen verzocht hij dan den man Gods, om voor hem te bidden en op diens gebed werd zijn hand weer genezen. Daarop werd nu de koning dankbaar: na zoo te zijn gestraft en vernederd, wil hij den man Gods een geschenk geven. Maar deze zegt: „Al gaaft gij mij de helft van uw huis", — dat was te weinig gezegd, het gansche huis des konings ware nog te weinig geweest tegenover één Artikel van het Christelijk Geloof, want daarmee hangt Gods huis en de gansche hemel samen! — „al gaaft gij mij de helft van uw huis, zoo zou ik niet met u gaan en ik zou in deze plaats geen brood eten, noch water drinken." Dat zeide hij niet uit zichzelf, maar aldus ging hij voort: „Zoo heeft mij de Heere geboden door Zijn Woord, zeggende: Gij zult geen brood eten, noch water drinken; en gij zult niet wederkeeren door den weg, dien gij gegaan zijt". De Profeet had alleen de boodschap te brengen, dat de Heere op het altaar menschenbeenderen zou doen verbranden, maar verder had hij zich met geen mensch in te laten. Hij zou niet eens een mensch gelegenheid geven, om met hem te spreken, opdat er toch geen tittel of jota zou verloren gaan van hetgeen hij in Gods Naam had gezegd. Zoo vertrekt hij dan langs een andere weg: de wereld is overwonnen, de strik gebroken. Jawel! De zonen van een profeet, die in de stad woonde, doch nooit de moed had gehad, om den koning deze boodschap te brengen, maar een stomme hond was, verhaalden hun vader, wat er gebeurd was. Deze denkt: Hoe? een man Gods? En mij heeft hij geen bezoek gebracht!? Hij behoorde mij toch ook te eeren! Ik ben toch ook een Jood. Al heb ik ook niet in alles zulk een geloof als hij, ik ben daarom toch ook een broeder en een profeet! Hij zadelt den ezel en ijlt hem na en als hij hem vindt, zegt hij tot hem: „Lieve broeder, ik bid u, zeg mij, wat is dat? Waarom hebt gij mij niet bezocht? Is dat liefde? Ga toch met mij terug, opdat gij u bij mij versterkt!" Maar de man Gods zegt: „Ik kan niet met u wederkeeren, noch met u inkomen, ik zal ook geen brood eten, noch met u water drinken in deze plaats." Hij had den profeet een

oorveeg moeten geven en gezegd hebben: Ga henen achter mij, Satanas, want gij verzint niet de dingen, die Gods zijn, maar die der menschen zijn! Maar in plaats daarvan zegt hij: „Ik kan niet! Ik zou wel gaarne willen, maar ik kan niet! Denk toch niet, dat ik zoo onvriendelijk en onbroederlijk ben, doch ik mag niet, Gods Woord verbiedt het mij!" — Nu is hij verloren! Men moet zich niet achter Gods Woord verschuilen, maar als ik weet, dat Gods Woord mij is gegeven, dan zeg ik: mijn Evangelie! Of — óf! deze weg gaat gij, of gij zijt verloren! Wat is den Christen noodig te gelooven? Het eenvoudige, het eenvoudige! brood eten, water drinken, uw weg reizen, — dat is uw zaak niet! *Uw zaak* is het, te blijven bij het eenvoudige Woord en het andere hebt gij over te laten aan God, Vader, Zoon en Heilige Geest, om waar te maken en te vervullen aan den bidder, aan zijn huis en zijn kinderen, wat Hij beloofd heeft. — Zoodra de man Gods zich achter het verbod verborg, was hij verloren. „Ja, ik zou het wel gaarne willen doen, maar, ziet gij, de dominee heeft gezegd, dat ik het moest laten", — dat is een gevaarlijk zeggen! Gij hinkt op twee gedachten en meent: de dominee zal het voor u in orde brengen. Heeft hij u de waarheid gezegd en zegt uw geweten daar „ja" op, verschuil u dan niet achter hem, maar kom rond voor de dag met de Twaalf Artikelen des Christelijken Geloofs en zeg: daarop leef en sterf ik! Die echter zichzelf zoo achter het gebod verschuilen, zijn in de regel verloren, want ten slotte doen zij toch de wil des vleesches. De oude profeet zegt: „Ik ben ook een profeet!" Ja, zoo heet het dan: „Ik ben ook een profeet! wat gaat het mij aan, of gij gezonden zijt, — ik ben het ook!" O dat „ook"! en dat zeggen van: „Dat is ook evangelie; wel niet in alles zoo als het uwe, maar het is toch ook zoo iets!" Doch al ware het ook, dat wij, of een engel uit de hemel u een Evangelie verkondigde, buiten hetgeen wij u verkondigd hebben, die zij vervloekt! „Een engel," zegt de oude profeet, „heeft met mij gesproken door het Woord des Heeren, zeggende: Breng hem weder met u in uw huis!" Ja, dan! zoo denkt men bij zulk een woord, als er een engel met u heeft gesproken. Ja, dan! — is u een engel in de nacht verschenen, hebt gij zulk een godzalige droom gehad, een bijzondere openbaring, — wie weet, of dan werkelijk de Twaalf Artikelen zoo in allen deele waarheid zijn! Een engel is u verschenen? dat zegt toch wat! — Had de man Gods toch maar geantwoord: Wat gaat mij een engel, wat gaat mij de gansche hemel aan! Dit weet ik, dat, zoo ik niet blijf bij het eenvoudige, ik God en Zijn zalige hemel

nooit zal zien! Maar de man Gods laat zich verleiden en gaat met den ouden profeet mede. — Toen doodde hem een leeuw. God had die gezonden. Treurig einde! En ten bewijze, dat dit van God was, bleef de leeuw bij den ezel en het lijk staan, zonder dit verder aan te roeren.

Wat zullen wij nu daaruit leeren? Dat, wat de Catechismus bedoelt, als hij vraagt: „Wat is een Christen noodig te gelooven?” en: „Zijt nuchter en waakt, want uw tegenpartij, de duivel, gaat om als een brieschende leeuw, zoekende wien hij zou mogen verslinden”. Of gij valt in zijn muil, óf gij blijft bij de onvervalschte melk der eenvoudige waarheid! Amen.

ZIET NAAR DE MUSSCHEN!

VRAAG EN ANTWOORD 22—25.

Vraag: Wat is dan een Christen noodig te gelooven?

Antwoord: Al wat ons in het Evangelie beloofd wordt, hetwelk ons de Artikelen van ons algemeen en ongetwijfeld Christelijk geloof in een hoofdsom leeren.

Vraag: Hoe luiden die Artikelen?

Antwoord: Ik geloof in God den Vader, den Almachtige, Schepper des hemels en der aarde.

En in Jezus Christus, zijn eeniggeboren Zoon, onzen Heere; die ontvangen is van de Heilige Geest, geboren uit de maagd Maria; die geleden heeft onder Pontius Pilatus, is gekruisigd, gestorven en begraven, nederge-daald ter helle; ten derden dage wederom opgestaan van de dooden; opgevaren ten hemel, zittende ter rechterhand Gods, des Almachtigen Vaders; van waar Hij komen zal om te oordeelen de levenden en de dooden.

Ik geloof in de Heilige Geest. Ik geloof een heilige, algemeene Christelijke Kerk, de gemeenschap der heiligen; vergeving der zonden; wederopstanding des vleesch; en een eeuwig leven.

Vraag: Hoe worden deze Artikelen gedeeld?

Antwoord: In drie deelen. Het eerste is van God den Vader en onze schepping. Het andere van God den Zoon en onze verlossing. Het derde van God de Heilige Geest en onze heiligmaking.

Vraag: Aangezien er maar een eenig Goddelijk wezen is, waarom noemt gij den Vader, den Zoon en de Heilige Geest?

Antwoord: Omdat God zich alzoo in Zijn Woord geopenbaard heeft, dat deze drie onderscheiden Personen de eenige, waarachtige en eeuwige God zijn.

Het eenvoudige! ja het eenvoudige! Dat is meestal alleen waar en bruikbaar. Toch laten wij het steeds weer links liggen en willen naar het hooge grijpen en wij vergeten ondertusschen wat voor de voeten ligt. Wij willen het altijd zelf doen, willen altijd in eigen hand houden, wat toch alleen in Gods hand ligt,

DE RECHTVAARDIGHEID DES GELOOFS.

VRAAG EN ANTWOORD 59, 60 EN 61.

(Schets).

Vraag: Maar wat baat het u nu, dat gij dit alles gelooft?

Antwoord: Dat ik in Christus voor God rechtvaardig ben, en een erfgenaam des eeuwigen levens.

Vraag: Hoe zijt gij rechtvaardig voor God?

Antwoord: Alleen door een waar geloof in Jezus Christus, alzoo dat, al is het dat mij mijn consciëntie aanklaagt, dat ik tegen al de geboden Gods zwaarlijk gezondigd en geen daarvan gehouden heb, en nog steeds tot alle boosheid geneigd ben, nochtans God, zonder eenige verdienste mijnerzijds, uit loutere genade mij de volkomen genoegdoening, gerechtigheid en heiligheid van Christus schenkt en toerekent, evenals had ik nooit zonde gehad, noch gedaan, ja, als had ikzelf al de gehoorzaamheid volbracht, die Christus voor mij volbracht heeft, in zooverre ik zulke weldaad met een geloovig harte aanneem.

Vraag: Waarom zegt gij, dat gij alleen door het geloof rechtvaardig zijt?

Antwoord: Niet, dat ik vanwege de waardigheid mijns geloofs Gode aangenaam ben; maar daarom, dat alleen de genoegdoening, gerechtigheid en heiligheid van Christus mijn gerechtigheid voor God is, en dat ik die niet anders dan alleen door het geloof aannemen en mij toe-eigenen kan.

1. Wij zijn niet van zonde, dood en duivel verlost door ons zelf maar door het werk van een Ander, van Christus.
2. De Satan stelde zich van het begin of tegen deze waarheid.
3. Met den Satan is de Joodsche kerk het eens, ook de Synagoge en de valsche christelijke kerk.
4. Des te ijveriger moet deze waarheid gehandhaafd worden.
5. De Satan bemoeit zich niet speciaal met degenen, die dood zijn, maar met hen, die godzalig leven en de zonde laten.

6. God ter eere en de laatsten ten leven en tot troost wordt deze waarheid gehandhaafd.
7. De ware kerk zal nooit rust hebben in deze wereld.
8. De anti-nomianen willen niet dat de menschen door de wet verschrikt worden.
9. Er is een burgerlijke rechtvaardigheid; een rechtvaardigheid dat men zijn plicht doet, een uiterlijke rechtvaardigheid naar de letter der 10 geboden. De rechtvaardigheid des geloofs is hiervan scherp te onderscheiden.
10. De rechtvaardigheid des geloofs heeft met onze werken geen gemeenschap, maar zij is passief. Wij ontvangen wat wij niet hebben. De rechtvaardigheid van de wet bestaat in activiteit.
11. De rechtvaardigheid des geloofs is alléén troostbrengend. Om deze reden: Onze consciëntie neemt alleen onze werken in aanmerking en dan klinkt het: „Och, hoe ellendig heb ik geleefd”.
12. De wet vertroost geen bedroefd hart, zij wekt toorn.
13. De aarde brengt de regen niet voort.
14. Het is en blijft de wijsheid der christenen: onkundig te zijn van de wet.
15. Wat de wet eischt, komt niet door de wet tot stand; de goederen van het rijk der genade komen door de genade.
16. De gerechtigheid van de wet is aardsch en behandelt aardse dingen. De gerechtigheid in het geloof is hemelsch en wordt door ons niet verwerkelijkt maar ontvangen.
17. Wij hebben de heerschappij van de wet niet toe te laten over de consciëntie, daarover moet alleen de koninklijke heerschappij, de genade van Christus gezag voeren!
18. Hij, die de rechtvaardigheid des geloofs in zich heeft, daalt om zoo te spreken uit de hemel, en verricht zijn arbeid staande onder het gezag van een Ander. ¹⁾

¹⁾ Het manuscript heeft hier: en verricht uitwendig het werk onder een ander gebied staande.